

WINDOWS

(verze 7)

Program (přesněji řečeno skupina programů) Windows od firmy Microsoft dále jen MS patří softwarově do skupiny **operačních systémů** dále jen OS. Je to speciální program, který se automaticky spustí při zapnutí počítače a umožní nám s počítačem komunikovat. OS nám tedy umožňuje vykonávat zejména tyto činnosti:

- Spouštět další programy (textové editory, tabulkové kalkulačky, programy pro tvorbu prezentací, výukové programy, hry, ...), kontrolovat a ukončovat jejich činnost.
- Řídit práci periférií (klávesnice, myš, monitor, tiskárna, ...).
- Kopírovat, mazat a provádět další operace s daty.
- Komunikovat s PC sítí, pokud je na ni počítač připojen.
- atd.

S trochou nadsázky lze říci, že OS je král mezi programy, který „vdechne život hromadě součástek“, které říkáme hardware. Lze také říci, že je to jakýsi tlumočník mezi námi uživateli a počítačem.

OS Windows má několik chronologických verzí např. ... 95, 98, 2000, NT, Millenium, XP, Vista, 7, ... Rozdíly mezi verzemi jsou částečně ve vzhledu systému, některých funkcích a stabilitě systému.

Minimální požadované znalosti k jeho efektivnímu zvládnutí:

- 1) Základní PC pojmy
- 2) Práce s myší

V IT problematice je nutné především si uvědomit, že **k jednomu cíli vede více cest - jedna, dvě, tři, ...**, to platí i v programu MS Windows. Není v našich silách ukázat si cesty všechny, nicméně při opakované práci s programem na ně intuitivně přijdete sami. Navíc OS Windows patří mezi programy snadno zvládnutelné. V této souvislosti je nutné připomenout využití pravého tlačítka myši, které slouží k rychlému provádění úkolů.

Práce v OS Windows v podstatě nevyžaduje v základech žádné velké znalosti - jen pár naučených dovedností. Avšak tyto znalosti jsou následně aplikovatelné v uživatelských programech, utilitách nebo vývojových nástrojích tvořených pro Windows.

HLAVNÍ EDICE OPERAČNÍHO SYSTÉMU WINDOWS 7

Z důvodu rozdílnosti jednotlivých edic nemusí být některé uvedené funkcionality použitelné na vašem počítači.

Starter

Home Premium

Professional

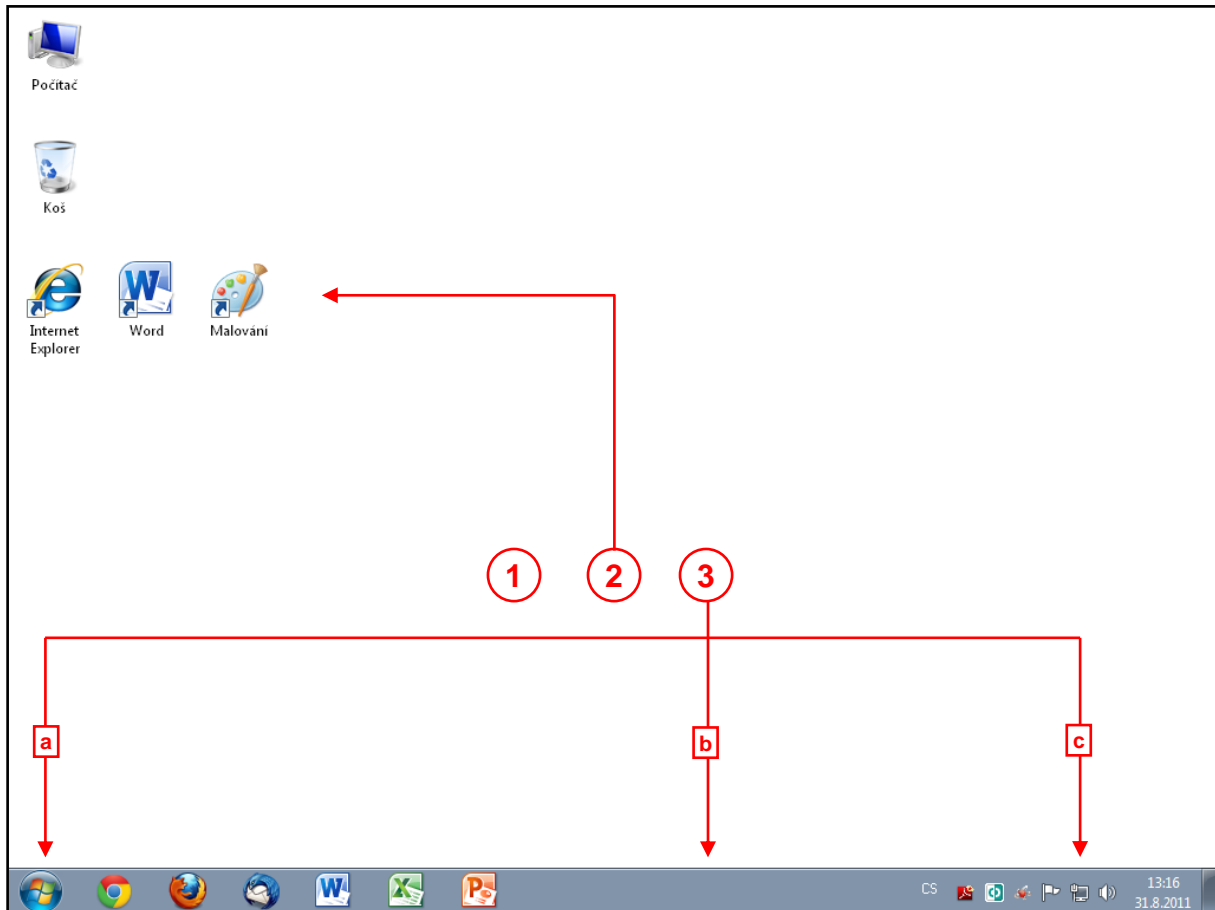

Ultimate

Shrnutí nejdůležitějších znalostí:

ZÁKLADNÍ OBRAZOVKA

Objeví se po spuštění OS a event. přihlášení do sítě. Jedná se o výchozí bod pro všechny následující operace. Skládá se především z těchto částí:

- 1) **Plocha** Windows
- 2) **Ikony** zástupců - zastupují především programy, dokumenty nebo adresy v síti Internet.
- 3) **Hlavní panel:**
 - a) **Tlačítko Start** - kliknutím na toto tlačítko vyvoláte **Nabídku Start**. Nabídku Start lze vyvolat i z klávesnice pomocí klávesy (WIN také logo Windows)
 - b) **Ústřední část** (uživatelé slangově nazývaná „lišťá“) - slouží především jako identifikátor uživatelem spuštěných programů, ale lze na ni i tzv. připnout zástupce programů pro jejich rychlé a snadné spuštění.
 - c) **Oznamovací oblast** (někdy také Systémová lišta) - obsahuje např. Panel jazyků (indikátor klávesnice) nebo také např. zobrazuje systémové datum a čas.

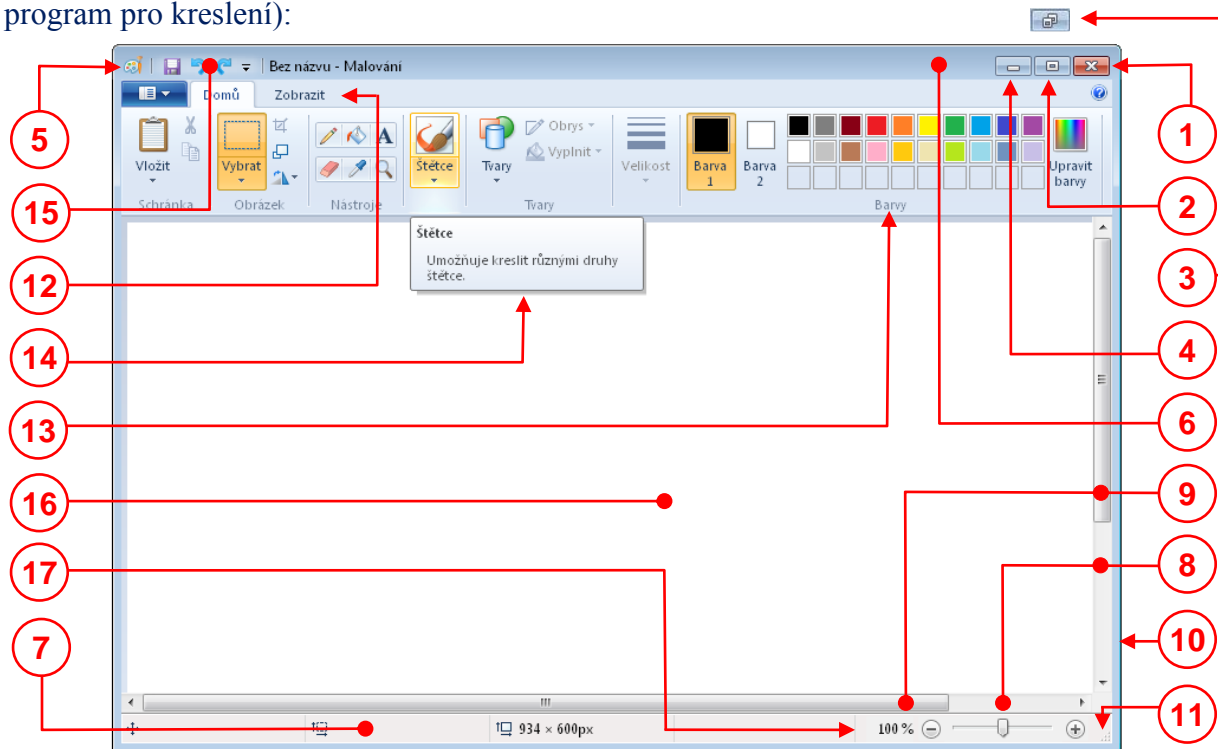
OKNO

Tento základní pojem vychází z názvu operačního systému (windows = okna). Spuštěné programy nebo-li aplikace se zpravidla otevírají do tzv. **oken aplikací**, programy s námi komunikují pomocí tzv. **dialogových oken**, rozeznáváme rovněž **okna dokumentová** apod. Okna vy-

Radek HAJDU

Na Úbocí 4333/23, Jablonec nad Nisou – Rýnovice, PSČ 466 05
IČ: 47290382 DIČ: CZ7306232527

padají víceméně stejně. Uvedený příklad s popisem je okno aplikace Malování (jednoduchý program pro kreslení):

- 1) **Tlačítko Zavřít** - ukončení práce s oknem. Alternativní možností je také klávesová zkratka **levý ALT+F4**.
- 2) **Tlačítko Maximalizovat** - zvětšení okna přes plochu Windows.
- 3) **Tlačítko Obnovování z maximalizace** - obnova velikosti okna na velikost, kterou mělo před maximalizací.
- 4) **Tlačítko Minimalizovat** - zmenšení okna do tlačítka na Hlavním panelu. Klepnutím na tlačítko na Hlavním panelu okno znovu otevřete. Souvisí s funkcí „multitasking“ (viz. kapitola nejdůležitější systémové možnosti).
- 5) **Tlačítko ovládací nabídky** - vyvolání **Ovládací nabídku okna**, která obsahuje alternativní možnosti k výše uvedeným tlačítkům.
- 6) **Záhlaví okna (Titulkový pruh)** - obsahuje název spuštěné aplikace nebo dialogu, případně akce, kterou v daném okně provádíte.
- 7) **Stavový řádek** - obsahuje nejdůležitější informace o aktuálním stavu v daném programu.
- 8) **Posuvník také Rolovací lišta** - slouží k posunu v okně, obsahuje **Jezdec** (9.).
- 10) **Aktivní okraj a Aktivní roh** (11.) - slouží ke změně velikosti daného okna pomocí funkce „tažení“.
- 12) **Pás karet** (nahrazuje v některých aplikacích původní **Panel nabídek** a **Panel nástrojů**) - slouží k provádění úkolů souvisejících s programem. Ikony nástrojů k provádění úkolů jsou umístěny ve **Skupinách** (13.).
- 14) **Bublinová nápověda (Komentář)** - objeví se zpravidla po najetí myši na některou z ikon nástrojů.
- 15) **Panel nástrojů Rychlý přístup** - obsahuje nejpoužívanější nástroje daného programu.
- 16) **Pracovní plocha aplikace**
- 17) **Měřítka zobrazení (nástroj Lupa)** - umožňuje měnit velikost uživatelského náhledu na Pracovní plochu aplikace.

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ SYSTÉMOVÉ MOŽNOSTI

OS Windows obsahuje celou řadu základních systémových možností (funkcí-vlastností), které lze ve většině případů úspěšně použít v uživatelských aplikacích, utilitách nebo vývojových nástrojích tvořených pro Windows. Mezi ty nejdůležitější patří:

- 1) **Tažení** (dříve Drž a táhni nebo Táhni a pust')
- 2) **Multitasking**
- 3) **Přepínání klávesnic**
- 4) **Clipboard** (Schránka)
- 5) **Označení nesourodých oblastí či objektů** (tzv. na přeskáčku)

Tažení

Pojmem tažení se rozumí přemístit ukazovátko myši na určité místo na obrazovce (obrázek, aktivní bod, oblast textu, ...), následně stisknout tlačítko myši, držet ho a táhnout - pohybovat myši a tím event. i označeným objektem. Po skončení akce uvolnit držení tlačítka myši.

Multitasking

Umožňuje mít spuštěno několik aplikací nebo činností najednou. Mezi spuštěnými aplikacemi se lze podle potřeby přepínat a to především dvěma základními způsoby:

- a) pomocí myši - k tomuto účelu slouží ústřední část Hlavního panelu. Klikem myši na příslušné tlačítko spuštěného programu se přepnete do požadované aplikace.
- b) pomocí klávesnice - **levý ALT+TAB** nebo také **levý ALT+Esc** nebo také **WIN+TAB**

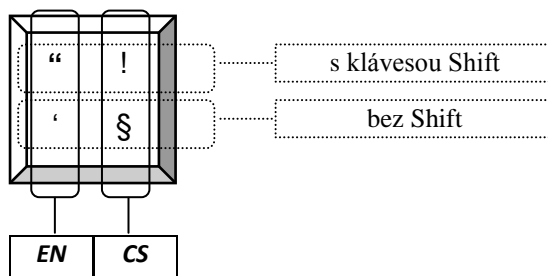
Při spuštění mnoha aplikací najednou, není nutné v případě potřeby spoléhat na postupnou minimalizaci např. pomocí Tlačítka minimalizovat, lze použít i tzv. **hromadnou minimalizaci**, která efektivním způsobem zobrazí Plochu Windows zakrytou spuštěnými okny:

- a) pomocí myši - k tomuto účelu slouží u této verze OS část Hlavního panelu nacházející se za Oznamovací oblastí. Kliknutím myši na tuto část zminimalizujete všechny spuštěné aplikace.
- b) pomocí klávesnice - **WIN+D** nebo také **WIN+M (Shift+WIN+M)**

Přepínání klávesnic

Abecedy některých států mohou obsahovat znaky, které v jiných abecedách chybí. Pokud potřebujeme tyto znaky použít, můžeme se k nim softwarově za pomoci hardwaru dostat především dvěma základními způsoby:

- a) Panel jazyků – tento název se vztahuje k oblasti na Hlavním panelu, která obsahuje informaci o právě zvoleném jazyku např. CS. Kliknutím na tuto oblast se objeví nabídka s právě nainstalovanými jazyky. Pomocí myši pak zvolíte vámi požadovaný jazyk. Pokud není oblast k dispozici lze využít klávesovou zkratku **levý ALT+ levý Shift**.

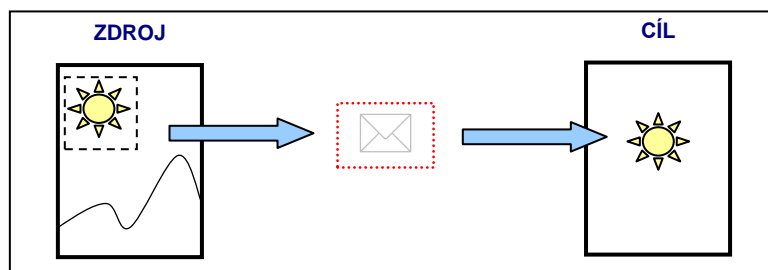

- b) Klávesové zkratky („rychlé nebo-li horké klapky“) – každé písmeno, číslice, symbol či znak má svojí klávesovou kombinaci či dokonce více kombinací. Některé se vyplatí znát z paměti:

- @ **levý ALT+64** nebo také **pravý ALT+V** atd.
- \$ **levý ALT+36** nebo také **pravý ALT+ů** atd.
- € **levý ALT+0128** nebo také **pravý ALT+E** atd.

Clipboard (schránka)

Slouží ke kopírování nebo přesouvání např. dokumentů (myšleno souborů) nebo jenom částí jejich obsahu. Části dokumentů nazýváme bloky nebo také oblasti (text, grafika, tabulka, graf, vzorec, ...). Zvládnutí této funkce je považováno za základ efektivního zvládnutí práce s počítačem. Práce s clipboardem se skládá především ze tří základních kroků (demonstrativní příklad se zabývá zkopírováním části obrázku z programu Malování do programu Word):

- 1) Ve zdroji kopírování označíte oblast dokumentu, kterou chcete kopírovat. K tomu se využívá především funkce „tažení“, ovšem v některých případech lze použít i samotné kliknutí na požadovanou oblast. Existují však i další možnosti.
- 2) Označenou oblast zkopírujete (event. přesunete viz *) do schránky. Mezi nejpoužívanější způsoby patří:
 - Klávesová zkratka: **CTRL+C** (***CTRL+X**)
 - **Kontextová nabídka** vyvolaná pravým tlačítkem myši → **Kopírovat** nebo ekvivalenty (* → **Vyjmout**) atd.

Tip:

Screenshot (snímek) aktuální podoby obrazovky: **PrintScreen (PrtScr)**

Screenshot (snímek) pouze aktivního okna: **ALT+PrintScreen**

- 3) Určíte cílové místo, kam chcete obsah clipboardu vložit a vložíte. Mezi nejpoužívanější způsoby patří:
 - Klávesová zkratka: **CTRL+V**
 - **Kontextová nabídka** vyvolaná pravým tlačítkem myši → **Vložit** nebo ekvivalenty **atd.**

Označení nesourodých nebo nesousedících oblastí či objektů (tzv. označení na přeskáčku)

Mámeli kupříkladu potřebu pracovat s více bloky textu nebo více grafickými objekty najednou a tyto spolu nesousedí, můžeme je označit za pomoci aretační klávesy **CTRL**. Využití klávesy **CTRL** je však při práci s počítačem dalekosáhlejší a určitě se vyplatí soustředit se na její další využití, protože uvědomnění si možností této klávesy v pravý okamžik nám může velmi zefektivnit práci s počítačem. Za určitých podmínek lze jako aretační použít i klávesu **SHIFT**.

Radek HAJDU

Na Úbocí 4333/23, Jablonec nad Nisou – Rýnovice, PSČ 466 05
IČ: 47290382 DIČ: CZ7306232527

DALŠÍ TIPY NA FUNKCIONALITY

Jump lists (seznam odkazů)

Možnost spouštět naposledy otevřené soubory přes ikony zástupců na Hlavním panelu.

Živé náhledy

Umožňují na Hlavním panelu živě zobrazovat skutečný stav aplikací.

Aero flip (3D přepínání) - WIN+TAB a CTRL+WIN+TAB

Aero peek

Rengenový pohled skrze okna.

Aero shake

Seřesení/obnovení nepotřebných aplikací.

Aero snap (přichycení)

Rychlé přichycení aplikace k levému nebo pravému okraji, rozbalení výšky okna přes celou plochu tzv. svislé přichycení nebo rychlá maximalizace.

Miniaplikace

Jedná se o malé programy, které nabízejí rychlé informace a přístup k nejčastěji používaným nástrojům. Mohou obsahovat informace a nástroje, které jsou připraveny k okamžitému použití

Vyhledávání

Rychlejší a pokročilejší vyhledávání než v předchozích verzích operačního systému Windows.

NOVINKY V ZÁKLADNÍCH PROGRAMECH PŘÍSLUŠENSTVÍ

Malování

Nové a obsáhlejší ovládací rozhraní např. změna velikosti...

Kalkulačka

Možnost převodu jednotek...

Wordpad

Nové a obsáhlejší ovládací rozhraní...

Rychlé poznámky

Elektronická verze papírových lepítek.

Lupa

Zvětšování různých částí obrazovky.

DALŠÍ ZAJÍMAVÉ KLÁVESOVÉ ZKRATKY

WIN+L

zamknutí počítače

WIN+E

spuštění programu Počítač

WIN+G

rychlé zobrazení Miniaplikací

DELETE nebo **CTRL+D**

mazání položek

SHIFT+DELETE

mazání položek bez uložení do koše

CTRL+Z

krok zpět

Toto je souhrn nejdůležitějších znalostí pro základní zvládnutí operačního systému MS Windows. Všechny tyto postupy a mnoho dalších jsou popsány v nápovědě programu (příručka v elektronické podobě): **Tlačítko Start na Hlavním panelu → Nápověda a podpora** nebo **F1**. Tyto postupy nejsou samoučelné, jsou použitelné i v jiných uživatelských aplikacích, utilitách nebo vývojových nástrojích vytvořených pro Windows.